

PLEASE NOTE! THIS IS PARALLEL PUBLISHED VERSION / SELF-ARCHIVED VERSION OF THE OF THE ORIGINAL ARTICLE

This is an electronic reprint of the original article.

This version *may* differ from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Santaniemi, Outi

Title: Kalevala-hankeessa luotiin ja testattiin saunaohjeistus ulkomaiselle matkailijalle

Version: final draft

Please cite the original version:

Santaniemi, O. (2022). Kalevala-hankeessa luotiin ja testattiin saunaohjeistus ulkomaiselle matkailijalle. Pulssi-portaali 20.9.2022. <https://karelia.fi/2022/09/kalevala-hankeessa-luotiin-ja-testattiin-saunaohjeistus-ulkomaiselle-matkailijalle>

HUOM! TÄMÄ ON RINNAKKAISTALLENNE

Rinnakkaistallennettu versio *voi* erota alkuperäisestä julkaistusta sivunumeroiltaan ja ilmeeltään.

Tekijä(t): Santaniemi, Outi

Otsikko: Kalevala-hankeessa luotiin ja testattiin saunaohjeistus ulkomaiselle matkailijalle

Versio: final draft

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Santaniemi, O. (2022). Kalevala-hankeessa luotiin ja testattiin saunaohjeistus ulkomaiselle matkailijalle. Pulssi-portaali 20.9.2022. <https://karelia.fi/2022/09/kalevala-hankeessa-luotiin-ja-testattiin-saunaohjeistus-ulkomaiselle-matkailijalle>

Kalevala-hankkeessa luotiin ja testattiin saunaohjeistus ulkomaiselle matkailijalle

Kalevala – mytologiasta arvoa liiketoimintaan -hankkeessa laadittiin ulkomaisille matkailijoille suunnattu englanninkielinen ohjeistus, jonka avulla matkailija johdatellaan ensimmäiseen suomalaiseen saunakokemukseensa. Ajatus yleispätevän saunaohjeistuksen laatimiseen syntyi hankkeen työpajoihin eli riisiin osallistuneiden yritysten kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Saunaohjeistus testattiin yhteistyössä joensuulaisen Heavy Metal Knitting World Championships -tapahtuman toteuttajan WTF Productions Oy:n kanssa heinäkuussa 2022. Ohjeistuksen laatimisessa käytettiin hyödyksi Kalevala-hankkeessa vuonna 2022 Itä-Suomen yliopiston tekemää asiakastutkimusta aasialaisista matkailijoista. Asiakastutkimus julkaistaan vuoden 2022 aikana. Ohjeistuksen toimivuus testattiin Heavy Metal Knitting -tapahtuman ulkomaisille kilpailijoille ja vieraille järjestetyn saunailan yhteydessä. Testauksen jälkeen voitiin todeta, että saunaohjeistus luo toimivan rakenteen ensimmäiseen saunakokemukseen ohjaamiselle, ja on käytännöllinen ja selkeä. Saunaohjeistus on hankkeen toimintoihin osallistuvien yritysten hyödynnettävissä.

Saunaohjeistuksen pohjana asiakastutkimus

Ohjeistukseen kuuluu suullisen saunaesittelyn runko saunahetken alussa pidettäväksi ja yksityiskohtaisemmat kirjalliset ohjekortit sijoitettavaksi saunan pukuhuoneeseen, saunaan ja vilvoittelualueelle. Aineisto on kirjoitettu sellaiselle matkailijalle, jolle suomalainen kulttuuri ei ole vielä tuttu, ja jolle sauna voi olla uusi ja jännittävä kokemus. Kirjallisten ohjekorttien tarkoitus on laskea vierailijoiden painetta muistaa ulkoa monta uutta ohjetta ja perehtyä lisäksi vielä saunakulttuuriinkin.

Tarinat auttavat meitä jäsentämään kokemaamme, ymmärtämään uusia ilmiöitä ja jopa luomaan kokemuksesta elämys (Kalliomäki 2014). Siksi pä saunontaohjeiden lisäksi kortit sisältävät myös tietoa saunan historiasta,

suomalaisista saunauskomuksista ja muuta knoppitietoa tiiviissä muodossa, joiden avulla saunoja voi syventää kokemustaan.

Itä-Suomen yliopiston teettämää aasialaisten matkailijoiden asiakastutkimusta ja sen löydöksiä käytettiin hyödyksi materiaalia koottaessa. Asiakastutkimuksen tulokset osoittivat hyödyllisiä näkökulmia erityisesti saunaa ja saunomista koskien, joita voidaan soveltaa muihinkin kansallisuuksiin. Asiakastutkimuksessa nousi esille muun muassa se, että liian vahvasti mytologiaan ja loitsuihin sitoutuvat matkailupalvelut voivat aiheuttaa jopa vastareaktion matkailijoissa – mutta suomalainen kulttuuri, kansanperinne ja vanhat uskomukset kiinnostavat. Sauna vahvana osana suomalaista kulttuuria nähtiin innostavana. Tärkeä havainto asiakastutkimuksessa oli myös matkailijoiden positiivinen suhtautuminen luontoon ja sen läheisyyteen, jota päätettiin hyödyntää myös saunaohjeistuksen laadinnassa.

Ensisaunojalle on tärkeää luoda rauhallinen olo

Saunaesittelyn olisi hyvä tapahtua suullisesti ja kasvokkain ennen saunonnan alkamista. Alustuksen tarkoitus on luoda matkailijoille turvallinen ja rento ilmapiiri, kertoa saunasta luonnonläheisenä ja perinteisenä kokemuksena, joka on elänyt ammoisista ajoista tähän päivään saakka, sekä tarjota pieni näkökulma saunan historiallisesta asemasta suomalaisessa kulttuurissa: varhaisimmat saunalöydökset ovat peräisin pronssikaudelta, 1500–900 vuotta ennen ajanlaskun alkua (Museovirasto 2021). Saunaan liittyvät tarinat ja historia liittävät saunan ilmiönä osaksi laajempaa kokonaisuutta, ja auttavat ymmärtämään saunan keskeisyyttä suomalaisessa kulttuurissa.

Koska eri kulttuureissa alastomuuteen suhtaudutaan eri tavalla, on hyvä jo alustuksen yhteydessä kertoa, että saunaan ei ole pakko mennä alasti. Myös saunan kuumuudesta on hyvä puhua, sillä asiakastutkimuksenkin pohjalta tiedetään, että se voi mietityttää monia ensisaunoja. Alustuksen aikana on hyvä käydä myös lyhyesti läpi kirjallisten ohjekorttien sisällöt ja muistuttaa, että ohjekortit löytyvät saunan eri tiloista – kaikkea ei tarvitse muistaa ulkoa. Kirjallisissa ohjekorteissa on yksinkertaiset ja helppotajuiset ohjeet siitä, miten kussakin tilassa ja saunassa kokonaisuutena toimitaan, sekä lisää taustatietoa, tarinoita ja faktoja suomalaisesta saunasta. Näin

saunomiskokemusta voidaan rikastaa tarinoiden avulla samaan aikaan, kun kokemus syntyy.

Ohjekorteissa kerrotaan miten saunassa toimitaan. Korteissa on myös taustatietoa suomalaisesta saunasta.

Saunaohjeistus testattiin ulkomaisilla matkailijoilla

Saunailta, jonka yhteydessä ohjeistus testattiin, järjestettiin Joensuun Vainoniemen huvilan saunatiloissa Pyhäselän rannalla. Osallistujia saunaillassa oli 19, ja eri kansallisuuksia oli edustettuna monipuolisesti.

Tapahduman kilpailijoita ja vieraita oli saapunut Yhdysvalloista, Japanista, Englannista, Skotlannista, Intiasta ja Australiasta. Koska illan tarkoitus oli ottaa vastaan Heavy Metal Knitting World Championships -tapahtuman kansainväliset kilpailijat ja vieraat, ja antaa heille mahdollisuus tutustua toisiinsa, kerättiin palaute saunaan osallistujilta keskustellen ja havainnoimalla. Suurin osa vieraista oli uusia saunoja, mutta heidän suhtautumisensa saunaan oli kiinnostunut ja ennakkoluuloton.

Illan saunontaosuus alkoi suullisella saunaesittelyllä koko ryhmälle. Esittely noudatti pitkälti ohjeistuksesta löytyvää runkoa, toki omin sanoin täydennettynä. Tällä kertaa saunassa suositeltiin käytettävän uimapukua, sillä sauna vastapäätä oli yleinen uimaranta. Saunaan liittyvää alastomuutta käsiteltiin huumorin kautta, mikä herätti huvitusta myös kuulijoissa. Esittelyssä kerrottiin kyseisen saunan olevan moderni sauna kaikilla mukavuuksilla, sillä asiakastutkimuksessa joidenkin kyselyyn vastanneiden mielikuva saunasta oli melko primitiivinen, ja näin ollen sauna koettiin epäkiinnostavana. Maininta rautakautisista saunalöydöksistä herätti mielenkiintoa, samoin kuin maininta saunasta osana suomalaista kansanparannusta. Saunan lämpötila kerrottiin vieraille sekä celsius- että Fahrenheit-asteissa. Tämä sai vieraisissa aikaan sen verran yllättyneitä reaktioita, että voitiin päätellä, ettei ole lainkaan liioiteltua kertoa ensisaunojille saunan viileämmistä alalanteista, nesteytyksen tärkeydestä, ja mahdollisuudesta liikkua saunan ja vilvoittelun välillä milloin tahansa siltä itsestä tuntuu. Pukuhuoneeseen, saunaan ja vilvoittelun alueelle sijoitetut laminoituneet ohjekortit kestivät erinomaisesti kosteutta, kuumuutta ja käsittelyä.

Illan osallistujista noin puolet uskaltanut saunomaan, joista alle viisi oli saunonut aiemmin. Suullisen alustuksen yhteydessä oltiin kerrottu, että halutessaan vieraat saavat opastuksen saunan eri tiloihin ja toimintoihin illan suomalaisilta emänniltä, ja tätä ensimmäinen saunajaryhmä hyödynsikin ennen saunaan menoaan. Koska oleilu- ja saunatilat sijaitsivat lähekkäin, saunojilta voitiin kysellä kuulumisia ja tuntemuksia heidän vilvoittellessaan tai käydessään uimassa. Järvessä vilvoittelu herätti kiinnostusta ja jopa hämmästyksi: "Olen kuullut, että Suomessa mennään saunasta uimaan järveen, mutta luulin, että se on vain tarina!". Koska puhdas vesi ja jokamiehen oikeudet eivät ole kaikkialla itsestään selvyyttä, kannattaa suomalaisen uimaveden puhtaudesta ja turvallisuudesta kertoa erikseen. Kaiken kaikkiaan saunojat olivat rentoutuneita oloisia, ja

omaksuivat suomalaisen saunan siinä määrin, etteivät juuri tarvinneet lisää ohjeistusta.

Saunaohjeistusta voidaan hyödyntää monipuolisesti

Saunaohjeistusta voidaan hyödyntää kaikessa toiminnassa, johon liittyy sauna ja saunominen. Itsenäisesti toimivien saunojien lisäksi ohjeistus voi toimia pohjana myös oppaan johdolla tapahtuvalle saunakokemukselle. Vaikka ohjeistus sisältääkin kertomuksia saunan historiasta ja siihen liittyvistä uskomuksista, kannattaa lisäksi muistaa kertoa myös paikalliset tarinat, liittyivätpä ne alueeseen tai jopa kyseiseen saunaan. Ohjeistusta voi tarpeen mukaan muokata, sillä kaikki saunat eivät ole samanlaisia. Saunaohjeesta tuotetaan Kalevala-hankkeen yritysten hyödynnettäväksi kaksi versiota: valmiiksi taitettu ja kuvitettu versio, sekä pelkkä tekstiversio, jonka yritys voi taittaa oman ilmeensä ja saunapalvelunsa mukaisesti. Ohjeistuksen molemmat versiot on pyritty tekemään sisällöltään niin yleispäteviksi, että niitä voi käyttää saunassa kuin saunassa.

Saunaohjeistus on ladattavissa [Kalevala-hankkeen verkkosivuilta](#).

Teksti ja kuvat:

Outi Santaniemi, projektikoordinaattori, Karelia-ammattikorkeakoulu

---

Lähteet:

Kalliomäki, A. 2014. Tarinallistaminen. Palvelukokemuksen punainen lanka. Helsinki: Talentum.

Museovirasto 2021.

Saunominen. <https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/wiki/Saunominen>